

<t.b.v. wetgevingsoverleg inzake begrotingsonderdeel Wonen en Ruimte, 07-11-2022)

De Kamer,

Gehoord de beraadslaging,

Overwegende dat mensen die in armoede leven vaak kampen met fysieke en mentale klachten, blijkt onder meer uit onderzoek van [Pharos](#). Dit belemmert ook maatschappelijke en arbeidsparticipatie, de werkloze beroepsbevolking bestaat uit 408.000 burgers.

Overwegende dat veel medische interventies worden voorgeschreven waar eigenlijk een sociale interventie nodig is (uit [discussienota VWS](#)). Zeker ook bij burgers in armoede die kampen met isolement, ongezonde leefstijl en gezinsproblematiek. Een effectieve aanpak van armoede levert daarom zowel materiële als immateriële gezondheidswinst op voor burgers.

Overwegende dat het wantrouwen van burgers in de overheid toeneemt, het gebruik van voorzieningen achterblijft, burgers daardoor niet meer de juiste hulp krijgen en niet (meer) participeren. De [RVS](#) schat in dat de jaarlijkse maatschappelijke kosten van problematische schulden rond de 17 miljard euro bedragen. 80 procent van deze groep heeft nog niet de juiste hulp.

Overwegende dat langdurige betrokkenheid van vertrouwde jeugdwerkers, buddies, rolmodellen en maatjes een beschermende factor zijn voor kinderen in armoede. Uit onderzoek blijkt dat met de inzet van het jeugdwerk zwaardere jeugdhulp minder lang en intensief nodig is. Jeugdwerk bespaart dus zorgkosten.

Constaterende dat gezien het bovenstaande het vroegtijdig bereiken van bewoners, herstel van contact en vroegtijdige ondersteuning dé opgaves voor de komende jaren zijn. In de wijken, dichtbij burgers en toegankelijk.

Verzoekt het kabinet om in het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid afspraken te maken over:

1. De governance structuur, door naast bestuurstafels ook wijktafels in te richten. Met wijktafels wordt de betrokkenheid van bewoners gegarandeerd. Zo wordt voorkomen dat de zeggenschap van bewoners in de 19 wijken van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid ontbreekt. Dat bleek een omissie bij de evaluatie van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.
2. De 1 miljoen euro voor de armoedeaanpak in de 19 focuswijken financieel te oormerken voor het bereiken van burgers, (vroeg)signalering en preventieve aanpakken door het sociaal werk in de wijken. Dat resulteert tevens in een versterking van de preventieketens in de wijken.
3. 30 procent van de middelen voor het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid te oormerken voor het kinder-, tiener- en jongerenwerk.

En gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Het doel van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid is in de 19 geselecteerde wijken een integrale aanpak op gebiedsniveau te stimuleren. Gericht op de vraagstukken aldaar met als focus: wonen, veiligheid en meedoen (armoede). Dit programma geeft een impuls aan meer samenhang van interventies voor de meest kwetsbaren. Als Sociaal Werk Nederland onderschrijven wij de noodzaak om in de meeste kwetsbare wijken (kinder)armoede en het risico op uitval van een hele generatie jeugd te keren. Er is een samenhangende aanpak nodig, met een preventieve rol voor het sociaal werk om beschermende factoren voor jeugd en gezinnen te versterken.

Participatie van bewoners is een voorwaarde voor het behalen van de doelen van het programma. De evaluatie van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid bevestigt dat. Het succes van de 'upgrading' van Rotterdam-Zuid is vooral toe te wijzen aan een toename van nieuwe bewoners in het middelsegment en niet zozeer aan de verbetering van de levensomstandigheden van bewoners die kwetsbaar zijn (zie o.a. [Sociale Vraagstukken](#)). In de opdracht voor de komende tien jaar NPRZ wordt bewonersparticipatie dan ook beter verankerd. Dat is een les voor de programma's in de andere gemeenten. Een andere les is dat de focus bij de uitvoering van het programma sterk lag op bedrijven en instanties en te weinig op bewoners- en vrijwilligersorganisaties en sociaalwerkaanbieders. Met als gevolg dat het bereiken van bewoners, (vroeg)signalering en preventie achterbleven. Want daarvoor is worteling in de gebieden nodig, en dat is nu net waar sociaal werkers te vinden zijn.

Wie in Nederland arm en laagopgeleid is, is ongezonder en sterft vaak eerder dan een hoger opgeleide, rijkere leeftijdgenoot. De gezondheidsverschillen tussen mensen in de 'goede' en 'slechte' wijken zijn groot. Het [CBS](#) zocht het uit: Nederlanders met vmbo als hoogst genoten opleiding leven ruim zes jaar korter dan hoogopgeleiden. Bovendien leven zij bijna vijftien jaar in minder goede gezondheid dan hun medeburgers die hbo of universiteit hebben gedaan. Laagopgeleide Nederlanders hebben bijna zes keer zo vaak diabetes, twee tot drie keer zo vaak de longziekte COPD, ruim twee keer zo vaak last van chronische stress, angst of depressie, en ruim tweeënhalf keer zo vaak obesitas.

Ook kinderen die opgroeien in arme gezinnen ervaren veel vaker een minder goede gezondheid dan kinderen uit welvarende gezinnen. Ook hebben zij een veel grotere kans op sociaal-emotionele problemen. Dat leidt tot grote risico's bij het opgroeien en opvoedingsproblematiek. De positieve impact van het sociaal werk bij de aanpak van ondermijning is inmiddels aangetoond. Het jeugdwerk richt zich op beschermende factoren zoals talentontwikkeling, gelijke kansen, erkenning en waardering voor wie jongeren zijn. Gebaseerd op vrijwillige relaties op basis van benaderbaarheid en gelijkwaardigheid. [De jongerenwerker is een soort van 'professionele vriend\(in\)'](#). De jeugdwerker is geen verlengd van justitie of veiligheid en ook geen jeugdhulpverlener met een diagnosemethodiek. Wel werken jeugdwerkers goed samen met politie en zorg, zie onder meer [dit voorbeeld](#). Of de [samenwerking tussen het jongerenwerk en HALT](#), waardoor preventie en curatie elkaar aanvullen en versterken. [Onderzoek](#) in opdracht van het ministerie van VWS concludeert dat jongerenwerkers juist ook die jongeren ondersteunen met een traject in de jeugdzorg. Het gevolg hiervan is dat zwaardere jeugdzorg wordt voorkomen, hulpverleningstrajecten korter duren en door nazorg terugval wordt voorkomen.

Dat het jongerenwerk de spil is in het netwerk van politie, onderwijs en zorg blijkt onder meer uit [onderzoek van Verwey-Jonker](#). Door de beroepsvereniging BV JONG is een sterk competentieprofiel opgesteld, voor jongerenwerkers die 'streetwise en booksmart' zijn en betekenisvol samenwerken. De effectiviteit van het jongerenwerk blijkt ook uit [onderzoek van de Rotterdamse Rekenkamer](#) en de [dissertatie van Jolanda Sonneveld](#).

De samenhang tussen armoede, uitval en veiligheidsrisico's is evident, schrijft de RVS in een [recent essay](#). Complex omdat factoren elkaar onderling beïnvloeden: gelijkheid in het onderwijs en kansen op de arbeidsmarkt, sociale zekerheid, leefbaarheid in de wijk, gezondheid en sociale relaties. Gezondheidsverschillen ontstaan bovendien niet zomaar en zijn vaak het gevolg van een opeenstapeling van problemen gedurende het leven. Te beginnen in de vroege jeugd, en dat leidt weer vaak tot intergenerationele overdracht. Om dat te keren, is een wijkaanpak noodzakelijk. Bijvoorbeeld naar het voorbeeld van 'de gezonde wijk' waar partijen zoals buurtsportcoaches, sociaal werkers, huisartsen en praktijkondersteuners zich samen inzetten voor de aanpak van armoede en een betere gezondheid. Om de armoedespiraal te doorbreken én een hele generatie jongeren weer perspectief te bieden.